

УДК 343.9 (075.8)
К 56

Рекомендовано та схвалено
Вченою радою Національного університету
«Одеська морська академія»
(протокол № 3 від 26 жовтня 2017 року).

Рецензенти:

Яновська О.Г., – доктор юридичних наук, професор кафедри правосуддя
Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Бабенко А.М., – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри
кримінального права та кримінології Одеського державного університету
внутрішніх справ.

Ярова Л.В.

К56 Організація судових та правоохоронних органів України : навчальний
посібник / Л.В. Ярова, О.В. Матвєєвський. – Одеса : Фенікс, 2018. –
428 с.

ISBN 978-966-928-279-8

В посібнику надається тематика курсу, методичні вказівки щодо підготовки до
практичних занять та самостійної роботи студентів, пропонуються зразки тестових та
контрольних запитань до вивчення курсу. З метою поглибленого вивчення основ
роботи правоохоронних органів розкривається зміст формування правової бази пра-
воохоронної діяльності та правосуддя. Важливе значення надається дослідженню пи-
тань реформи правоохоронної системи в сучасний період, виявленню та розбору
прорахунків в процесі реформування, можливі шляхи усунення недоліків.

Для студентів, курсантів, слухачів, аспірантів і викладачів вищих юридичних
навчальних закладів, а також наукових та практичних працівників.

УДК 343.9 (075.8)

ISBN 978-966-928-279-8

© Ярова Л.В., Матвєєвський О.В., 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС	7
1.1. Категорії судової, правоохоронної та правозахисної діяльності.....	7
1.2. Недержавні суб'єкти правоохоронної діяльності та їх місце у забезпеченні економічної безпеки.....	18
1.3. Поняття та характерні ознаки судової влади, судоустрою та судочинства в Україні, основні засади організації судової влади. Поняття принципів судової влади: їх система і значення	28
1.4. Місцеві суди, адміністративні суди, вищі спеціалізовані суди: види, склад та повноваження.....	39
1.5. Верховний Суд України: організаційна структура, система та зміст його повноважень	52
1.6. Конституційний Суд України: завдання діяльності, порядок формування та повноваження.....	65
1.7. Статус судді. Суддівські цензи. Основи суддівської незалежності. Діяльність та повноваження присяжних	91
1.8. Порядок призначення та зняття з посади судді. Вища кваліфікаційна комісія суддів. Вища рада правосуддя. Національна школа суддів. Громадська рада доброчесності. Дисциплінарна, цивільна та кримінальна відповідальність судді....	109
1.9. Організаційне забезпечення діяльності судів та інші структури суддівського самоврядування	132
1.10. Прокуратура України: правовий статус, система, основні функції.	144
1.11. Основи діяльності адвокатури. Сутність інституту адвокатури в Україні	156
1.12. Органи досудового розслідування.....	225
1.13. Органи внутрішніх справ.....	247
1.14. Органи безпеки України	267
1.15. Органи державного фінансового контролю.....	279
1.16. Органи та установи юстиції	298
1.17. Органи, діяльність яких спрямовується і координується Міністром юстиції України.....	314
1.18. Нотаріат України.....	344

1.19. Органи рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.....	352
2. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	361
2.1. Практичне заняття №1. Основні поняття судової та правоохоронної діяльності. Система судових та правоохоронних органів.....	364
2.2. Практичне заняття №2. Принципи роботи судової системи України. Загальні питання роботи місцевих, апеляційних та вищих спеціалізованих судів України	372
2.3. Практичне заняття №3. Загальні питання роботи Верховного та Конституційного суду України	377
2.4. Практичне заняття №4. Статус суддів. Порядок призначення судді на посаду та його звільнення.....	383
2.5. Практичне заняття №5. Порядок та організація забезпечення роботи суддів. Суддівське самоврядування.....	389
2.6. Практичне заняття № 6. Поняття прокуратури України. Принципи роботи. Система. Основні функції.....	395
2.7. Практичне заняття № 7. Основні положення досудового розслідування. Органи досудового розслідування.....	402
2.8. Практичне заняття № 8. Основні положення діяльності органів внутрішніх справ України.....	406
2.9. Практичне заняття № 9. Адвокатура України	411
2.10. Практичне заняття № 10. Органи та підрозділи юстиції України	416
3. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ТА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ».....	419
4. РЕКОМЕНДОВАНІ НОРМАТИВНІ АКТИ	425

ВСТУП

Даний посібник розроблено у відповідності з навчальним планом підготовки юристів-бакалаврів денної та заочної форм навчання Національного університету «Одеська морська академія».

Навчальна дисципліна «Організація судових та правоохоронних органів» (далі ОСПО) – одна з ознайомих дисциплін, без вивчення й опанування якої неможливо в подальшому вивчати такі базові дисципліни, як «Кримінальне право», «Адміністративне право», «Кримінальний процесуальний кодекс» та інші, а також виконати на високому рівні завдання, що постають перед висококваліфікованими спеціалістами-юристами.

Мета вивчення цієї дисципліни – дати майбутнім юристам чітке уявлення про те, як формуються правоохоронні органи, яка їхня система, які вони мають склад і структуру, якими є принципи їх організації, які функції вони виконують, як ці органи взаємодіють один з одним, іншими державними та громадськими організаціями, яке їхнє соціальне призначення. Особлива увага приділяється судам, оскільки вони наділені повноваженнями щодо здійснення судової влади.

На сьогоднішній день правоохоронна система України знаходиться в глибокій кризі і потребує докорінних перетворень, як на законодавчому рівні, так і на рівні дотримання моральних людських цінностей. Сьогодні співробітникам правоохоронних органів потрібно докорінно змінити власну свідомість для того, щоб правоохоронна система з примусово-принижуючої людини перетворилася в систему захисту прав і свобод людини і не давала можливості державному механізму перевищувати свої повноваження і стояти на сторожі добробуту людей, а не державної влади.

Таким чином, реформа правоохоронної системи, спираючись на закріплену Конституцією України соціально-правову та економічну політику держави, головними стратегічними завданнями повинна